

Juryrapport Spaans-Nederlands Nederland vertaalt 2018

‘Menos tu vientre’ van Miguel Hernández

De jury voor Spaans, waarvan ik de voorzitter mag zijn, heeft het zich dit jaar erg moeilijk gemaakt door een, op het eerste gezicht wat ‘makkelijk’ gedicht te kiezen. Toch hebben we weloverwogen deze keuze gemaakt; niet alleen omdat we het een erg mooi gedicht vonden en omdat we vonden dat Miguel Hernández één van die dichters is die niet vergeten mogen worden, maar vooral ook omdat we van mening zijn dat bij het vergelijken en beoordelen van vertalingen (en dat is wat een jury doet), het verschil hem vaak in de details zit.

Natuurlijk, er zijn bij het vergelijken en beoordelen een aantal criteria die je welhaast objectief zou kunnen noemen: in een goede vertaling horen geen aanwijsbare vertaalfouten zitten, en ook dient rekening gehouden te zijn met de vorm van het gedicht (in dit geval een ‘romancillo de arte menor, con versos pentasílabos y rima asonante’), maar daarnaast ook met de aanwezige stijlfiguren en metrische effecten.

Enige kennis van werk en leven van een dichter helpt vaak bij de interpretatie, en dus ook bij de vertaling van een gedicht. In dit geval kan het geholpen hebben wanneer je je als vertaler realiseert dat dit gedicht afkomstig is uit de bundel *Cancionero y romancero de ausencias*; een bundel met een sterk autobiografisch karakter, die de gedichten bevat die de dichter schreef tussen 1938, en zijn dood in de gevangenis in 1942. Zoals zo vaak bij dichters, handelt deze poëzie over leven, liefde en dood, maar in dit geval mag dat welhaast letterlijk genomen worden, want de gedichten handelen vrijwel allemaal over drie hieraan gekoppelde ‘ausencias’. Of concreter gezegd: in de eerste plaats handelen de gedichten over de Spaanse burgeroorlog, die dood en verderf zaaide, en dus de veroorzaker is van gemis, van afwezigheid. In de tweede plaats gaat het om zijn twee vroeg gestorven kinderen; een afwezigheid die dagelijks gevoeld wordt. En de derde afwezigheid is die van al zijn naasten; een afwezigheid die zich vooral doet voelen gedurende zijn lange verblijf in de gevangenis. Maar tegenover al dat gemis, staat ook steeds de liefde, en de hoop dat, met de vrucht die groeit in de buik van zijn vrouw, ooit betere tijden aan zullen breken.

De hier genoemde tegenstellingen tussen leven en dood, licht en donker, verlangen en gemis komt in ‘Menos tu vientre’ wel heel sterk naar voren, en daar hebben we bij het vergelijken en beoordelen van de vertalingen dan ook zeker op gelet. Maar behalve dus de inhoudelijke correctheid van de vertaling, het respect voor vorm, rijm en ritme, hebben we vooral gelet op creativiteit, originaliteit en effectiviteit. Daarbij bleek al gauw dat de vertalingen waarbij letterlijkheid voorop stond, zich al te sterk loszongen van de grote dichterlijke kwaliteiten die Hernández in dit gedicht neergelegd heeft.

Rekening houdend met dit alles realiseerden we ons telkens weer dat we het ons inderdaad niet makkelijk hadden gemaakt, maar ook dat de meeste vertalers er een zware dobber aan moeten hebben gehad. We zijn dankbaar voor alle creativiteit, originaliteit en effectiviteit die we hebben mogen waarnemen, maar tegelijkertijd een beetje teleurgesteld omdat veel vertalingen op onderdelen tekort schoten. We vonden het zelfs moeilijk om te moeten constateren dat de in onze ogen ‘ideale vertaling’ er niet bij zat. Maar dit betekent niet dat we niet heel erg blij waren met de uiteindelijk genomineerden, want we hadden de lat hoog gelegd, en daarom mogen deze genomineerden extra trots zijn op wat zij gepresteerd hebben.

Alle vertalingen zijn anoniem beoordeeld: pas op het moment dat onze ranking definitief was, werden ook de namen van de vertalers aan ons onthuld. En nu mogen we dan de vijf genomineerden gaan huldigen.

In alfabetische volgorde:

Leo Cnossen. Deze vertaling wist als een van de weinigen de betekenis van de oorspronkelijke tekst goed te benaderen. Zo goed zelfs dat dit aspect twee andere aspecten die we bij andere vertalingen zo waardeerden, goed wist te compenseren. Onze waardering daarvoor.

Arie van der Krogt. Waarschijnlijk in een poging dichtbij Hernández te blijven, kent deze vertaling een zekere rijm dwang, die soms ten koste gaat van de betekenis en soms wat drammerig lijkt, maar wel een goed zingbaar resultaat oplevert. Tegenover deze kleine missers staat echter het zoeken naar een formule; naar de juiste vormtaal, waar de vertaler soms erg goed in is geslaagd, en dat compenseert vrijwel alles..

Gertie Mulder. Deze vertaling houdt zich mooi aan de vijf lettergrepen, en ook aan het voor ons belangrijke enjambement van de vierde op de vijfde versregel. De vertaling had echter wat creatiever gemogen en wordt ontsierd door een paar minimale foutjes, maar is verder zeer adequaat.

Jur Schuurman. Een prachtige vertaling. Sommige woorden zijn misschien wat minder fraai of minder gelukkig vertaald, maar deze vertaler heeft een gedurfd, eigen stramien gezocht, dat wondermooie vondsten heeft opgeleverd, met name in de zo belangrijke slotverzen.

Alyssia Sebes. Dit is een van de genomineerde vertalingen die een strak schema met vijf lettergrepen volgt (ook al moest daar in één geval een stoplapje voor gebruikt worden). Het rijm is gezocht in de e- klank. Het eind van het gedicht lijkt de pointe te missen, maar het geheel is bewonderingswaardig.

En.. el ganador.. es: **Jur Schuurman!**

We zijn als jury erg blij met dit resultaat en danken iedereen voor zijn of haar inzending. Onze speciale felicitaties gaan naar winnaar Jur Schuurman.

De jury

Hub Hermans (voorzitter)

Diego Puls

Lázaro Tejedor